MÅNEDSBLADET

Glemmer du

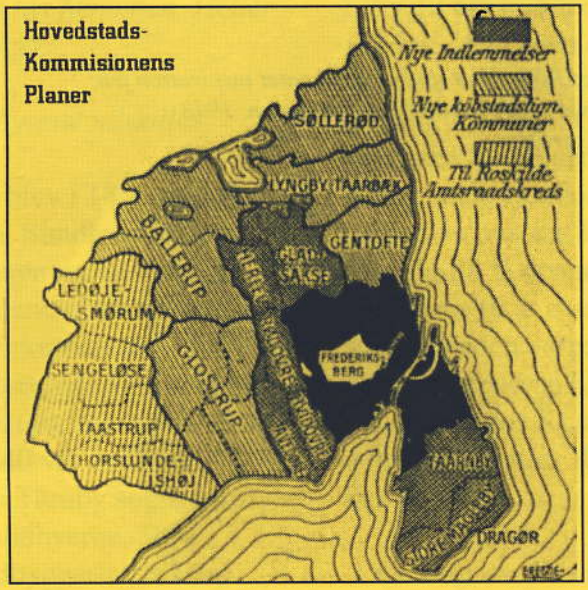

Kommunegrænser ændres på Amager?? Forslag gennem tiden...

Nr. 7 – august 2002
Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling

Forsideillustration:
Fra: Hvem Hvad Hvor 1948

I denne udgave af "Glemmer du" er der hentet inspiration fra:
Betænkning afgivet af Hovedstadskommissionen. 1948
Samt diverse avisartikler

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af:Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling
Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen
Layout: Inger Kjær Jansen

Kommunesammenlægninger på Amager... Forslag gennem tiden

Man diskuterer for tiden både nedlæggelser af amter og kommunesammenlægninger. Det er imidlertid ikke et nyt fænomen. Heller ikke på Amager.

Sundbyerne udskilles

Sundbyerne blev i 1895 udskilt af Tårnby sogn. Sundbyerne lå tæt ved København og her var der udenfor voldene plads til nye fabrikker og virksomheder. Der blev desuden opført mange arbejderboliger. Befolkningstallet steg eksplosivt: i 1840 var der knap 4.000 indbyggere i Tårnby sogn, heraf udgjorde Sundbyerne 58% , i 1890 var indbyggertallet knap 17.000 heraf udgjorde Sundbyerne 78 % . Det gav store sociale udgifter som ikke kunne dækkes ind af sognets indtægter. Beskatningsgrundlaget lå dengang på ejendom og formue, og da hovedparten af indbyggerne i Sundbyerne var arbejdere kunne indtægterne ikke komme herfra. I 1880 udgjorde sognets udgifter til fattigvæsenet 70.700 og indtægterne kun 58.000. Derfor ønskede Tårnby sogneråd, at Sundbyerne skulle udskilles.

Efter 12 års forhandlinger fra 1883 til 1895 kom der endelig en afgørelse: Sundbyerne blev selvstændig fra 1895. Gælden blev delt, men Sundbyerne beholdt de kommunale ejendomme. Der blev indført en husskat i Sundbyerne som skulle få denne nye sognekommune til at overleve. Selvstændigheden varede kun til 1902, hvor Sundbyerne blev indlemmet i Københavns Kommune, da var befolkningstallet 30.000- i Tårnby kun 3.600!.

Forslag om Kastrup som selvstændig kommune

I 1919 knap 25 år efter Sundbyernes udskillelse og 2 år efter Socialdemokratiet havde erobret flertallet i sognerådet for første gang, ønskede de borgerlige politikere i kommunen, at udskille Kastrup som selvstændig sognekommune. Man var sandsynligvis nervøs for den stigende arbejder-

befolkning, der havde givet socialdemokratiet magten i kommunen. Men man gav som begrundelse omtrent den samme som ved Sundbyernes udskillelse: Kastrups voksende arbejderbefolkning var en økonomisk belastning, man ønskede at "oplandet" i sognet, det vil sige de resterende landsbyer i kommunen, skulle slippe billigere *i skat. Da* forslaget blev forelagt amtsrådet blev det forkastet, og det blev derfor aldrig ført ud i livet.

Tårnby under København??

Som det fremgår af et af de følgende indlæg fra Richard Jacobsen, ønskede Sognerådet engang i 1930'erne at komme ind under Københavns Kommune. Sandsynligvis var årsagen en økonomisk trængt kommunekasse. København sagde da også nej tak! Så heller ikke dette blev til noget.

Vittighedstegning fra dengang Tårnby og Gladsaxe ville ind i varmen hos København. Kommunerne står ydmygt og beder om adgang. Men København siger: ***Nej I er for små til at komme ind alene; men kan I få ham der med, skal I nok slippe ind***

Forslag i 1940'erne

I 1939 nedsatte Indenrigsministeriet en kommission, der skulle se på den kommunale struktur i hovedstadsområdet. Man mente, at den voldsomme befolkningsmæssige udvikling havde gjort det nødvendigt at ændre de over 100 år gamle kommunegrænser, der byggede på den langt ældre inddeling i kirkesogne.

Som der står i en betænkning fra kommissionen:
" *Arbejdet er steget så stærkt i omfang(* i kommunerne*) og er gennem udbygning af lovgivningen blevet så indviklet og teknisk krævende, at det som regel beslaglægger en væsentlig del af sognerådsformandens tid og et stigende antal af landets sognekommuner, for tiden over ¼ af dem, har anset det nødvendigt at antage lønnet medhjælp som bistand for formanden.* "

Så mange var ansat i Tårnby Kommune i 1940'erne.

Vittighedstegning fra avis. H.P. Sørensen-var overborgmester i København. Munk var borgmester i Magitratens 3. afdeling

Amager bestod i 1948 foruden den Københavnske del med Sundbyerne desuden af Dragør, St. Magleby, og Tårnby kommuner. Bølgerne gik i årene forud for betænkningens udgivelse højt på Amager, for et af forslagene gik i korte træk for Amagers vedkommende ud på at forene de tre kommuner Tårnby, St. Magleby og Dragør.
Øen var repræsenteret i kommissionen af folketingsmand og forhenværende sognerådsformand i Tårnby, N.P. Nielsen og kommunalbestyrelsesmedlem i Dragør, Holger Greisen.
Tanken om een Amager kommune lå fjernt for borgmestrene i Dragør og St. Magleby Kommuner, de frygtede dominans af sto-

rebror Tårnby.

I 1942 skrev Dragør Kommunalbestyrelse blandt andet følgende til kommissionen:

" En sådan sammenslutning vil i realiteten betyde, at beboerne i Dragør mister retten til at bestemme over deres egne anliggender, thi da indbyggertallet i en sådan samlet kommune vil blive 17.000 vil den indflydelse som Dragør med sine 2100 indbyggere kan udøve i kommunens styrelse blive meget ringe. (Tårnby Kommune havde da ca. 13.800 indbyggere)
For Dragørs Befolkning, der mere end mange andre føler sig knyttet til deres by, idet den største del af indbyggerne gennem flere slægtled, har været hjemmehørende her, vil dette føles som aldeles uretfærdigt. Få steder i landet er interessen for fødebyen og dens styre så stor som her. Nogen tvingende grund til den påtænkte forandring kan for Dragørs vedkommende ikke påvises.
Byen har sin administration, økonomi og alle øvrige forhold i den bedste orden...
Skulle sammenslutningen blive til virkelighed er det desværre sandsynligt, at byen vil synke ned til at blive et forsømt yderdistrikt, og det er sikkert at alle skatter, og navnlig ejendomsskatterne vil stige betydeligt."

St. Magleby havde samme mening om denne sag.

Sognerådsformanden i Tårnby, Rich. Jacobsen var ligeledes imod en sammenslutning. Han udtalte følgende:
"Det ville være ganske minimale fordele, Tårnby kunne opnå. Vi

Sognerådsformand Richard Jacobsen på sit kontor på rådhuset i Kastrup Richard Jacobsen ledede kommunen fra 1943 til sin død i 1958

er interesseret i en økonomisk udligning indenfor Storkøbenhavn, men ikke i en sammenslutning på Amager. Der er også forskel på folk i de tre kommuner. Selvom Tårnby er en geografisk vel afsluttet kommune og altid er trivedes ved at være en kommune for sig selv, har den et langt mere københavnsk præg end Dragør og St. Magleby, der ejer deres særpræg. Det er ikke os i Tårnby, der ønsker en sammenslutning- det er vist slet ingen her på Amager."
Dette forslag blev da også taget af bordet.

Ind under Københavns Kommune?

I stedet arbejdede man så hen imod at indlemme bl.a Amagerkommunerne i København.
Dette forslag foretrak Dragør og St. Magleby fremfor at komme ind under Tårnby kommune.
Med gennemførelsen af forslaget mente flertallet i kommissionen at der :
"vil blive skabt balance i Hovedstadens forhold og særlig i dens bolig- og byggeforhold ved at der gives staden den fornødne plads til byggeri...
Omegnskommunerne ..sluttes sammen i et forbund, der kan blive en jævnbyrdig forhandlingspartner.. Helhedens interesser lægges i hænderne på et fællesorgan Hovedstadsrådet hvori omegnskommunerne og Frederiksberg har lige så mange repræsentanter som København.
Ideen om et Hovedstadsråd blev først til virkelighed i 1974. Det skulle forestå regionalplanlægning, kollektiv lokaltrafik og overordnet sygehusplanlægning. Men rådet fik kun en levetid på 16 år.
Ønsket om at indlemme bl.a. Amagerkommunerne var stort fra Københavns side, man ville blandt andet forhindre - i modsætning til tidligere - at Amager blev udbygget yderligere af hensyn til den øgede trafikbelastning Man havde svært ved at skaffe mere drikkevand, og man var bekymret for kloakeringen, da Amager ligger så lavt. Tårnbys daværende sognerådsformand Richard Jacobsen var imod indlemmelse, da det ville stoppe udviklingen i Tårnby Kommune. Men han krævede, at hvis man skulle indlemmes, skulle Tårnby kommune straks have samme påligning af skatter som i København, og at linie 2 og 5 skulle føres til Løjtegårdsvej og

Kastrup skole !!
Desuden udtalte han:
Engang i tyverne bad vi- ligesom Gladsaxe i øvrigt- om at komme ind under København. Det var netop i den kritiske tid, men dengang svarede man- Bliv hvor I er og gem jer godt. Men nu vil vi ikke, og det først og fremmest fordi vi ikke tror på, at den store centralisation af styret vil føre noget godt med sig. Her i kommunen er det nu således at, at enhver kan komme ind og tale med mig, f.eks. hvis han har lyst, og vi kan drøfte den enkeltes problemer, også fordi vi ikke er større, end man nogenlunde kan følge med i begivenhedernes udvikling. Et sådant forhold tror jeg borgerne sætter pris på. Ved en indlemmelse ville den enkelte fuldstændig forsvinde i kæmpemylderet. Det ville udvikle en bureaukratisme, som ingen kunne være tjent med."

Hans partikammerat og forgænger i embedet, N.P. Nielsen, der sad i kommissionen, var ikke enig med ham. Det var ham, der i 1930'erne var gået ind for at indlemme Tårnby i København og den ide fastholdt han. På et stort møde på Løjtehus i 1946 om indlemmelsen udtalte han blandt andet følgende:

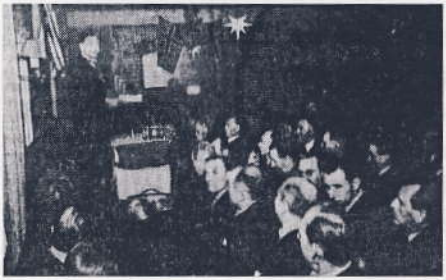

På talerstolen ved mødet på Løjtehus var også Pastor Strunge fra Tårnby Kirke. Han gik stærkt ind for at Tårnby Kommune blev lagt under København og dermed ville Tårnby igen kunne blive forenet med Sundbyerne. Han mente, at de hørte naturligt sammen.

"Det er ikke Københavns mening, at man vil bygge på de landbrugsarealer, der ligger i Tømmerup, Ullerup eller St. Magleby. Med hensyn til hovedforslaget siger Rich. Jacobsen at vi ingen indflydelse får. Dette er ikke rigtigt, idet der for de kommende 8 år vælges 16 repræsentanter for de indlemmede områder, og en af disse bliver så valgt til rådmand og har fuld indflydelse i borgerrepræsentationen.
Der vil blive sørget for tjenestemændene, og den kommunale administration vil vedblivende finde sted fra kommunerne på Amager; der er endog tænkt på at flytte andre grene af administrationen ud i yderdistrikterne. De spørgsmål

der for mig er de vigtigste er de økonomiske belastninger, der vil komme når tilflytningen i de kommende år tager til... Vi har ikke alt for mange store skatteydere. .. Jeg ser ingen anden udvej, at det må være en oplagt fordel for befolkningen her at komme ind under København."

Blandt borgerne ønskede man afstemning, men den ville kun blive vejledende for kommissionen og rigsdagen. Man nåede heller aldrig så langt, for da kommissionens betænkning kom til debat i rigsdagen faldt det ikke i god jord. I erkendelse heraf måtte indenrigsministeren Jens Smørum opgive forslaget, og han pegede på en ny løsning med færre indlemmelser under København eller en ny form for fællesskab mellem Hovedstadens mange kommuner. Men det fik lange udsigter.

Da befolkningstallet vedblev at stige i Tårnby, fik kommunen sammen med 10 andre kommuner såkaldt Gentofte- status i 1952. Det betød, at administrationen blev ændret fra landkommunal til købstadskommunal forhold. Hermed forsvandt sognerådsbetegnelsen til fordel for kommunalbestyrelse, og sognerådsformanden skulle nu tituleres borgmester.

Først i 1970 kom der en kommunalreform, hvor amternes og kommunernes antal blev reduceret ved sammenlægninger, fra ca. 1000 kommuner til 275 kommuner og fra 25 amtskommuner til 14. I denne anledning blev Dragør og St. Magleby Kommuner slået sammen dog først gældende fra 1974.

Nu er der som bekendt tanker om yderligere reduceringer i kommunernes antal og eventuel nedlæggelse af amterne. En spæd start kom der med lokale folkeafstemninger om een kommune på Langeland. Her sagde man nej, mens man på Bornholm for nylig er blevet enige om at nøjes med een kommune på øen. Hvad vil borgere og politikere på Amager i dag sige til sammenlægninger på vores ø???
Diskussionerne vil i så fald nok blive lige så mangfoldige som for 60 år siden, og måske vil nogle af argumenterne være de samme.

FOREDRAG

LOKALHISTORIE OG INTERNET

Ved Inger Kjær Jansen og Carsten Bo Vilhelmsen

Onsdag den 4. september kl. 14.00 og igen kl. 19.00 inviterer Tårnby Lokalhistoriske Samling til en introduktion i arkivets nye hjemmeside. Arrangementerne afholdes på Tårnby Hovedbibliotek, Kamillevej 10.

Internettet rummer et væld af muligheder og udfordringer for lokalhistorikeren. Hvor finder jeg det, jeg søger, og hvordan kan jeg formidle min viden til andre? Lokalhistorisk Samling har lavet en ny hjemmeside, og vi vil i den anledning give vores bud på internettet som hjælpemiddel for informationssøgning. Foredraget vil indeholde en grundig præsentation af hjemmesiden, dens indhold og de tanker, der ligger bag.

Se hjemmesiden på http://www.bibliotek.taarnby.dk/lks/hjemmeside/lokhistarkiv.htm

Gratis billetter til én af de to introduktioner kan afhentes på Tårnby Hovedbibliotek fra onsdag den 28. august.

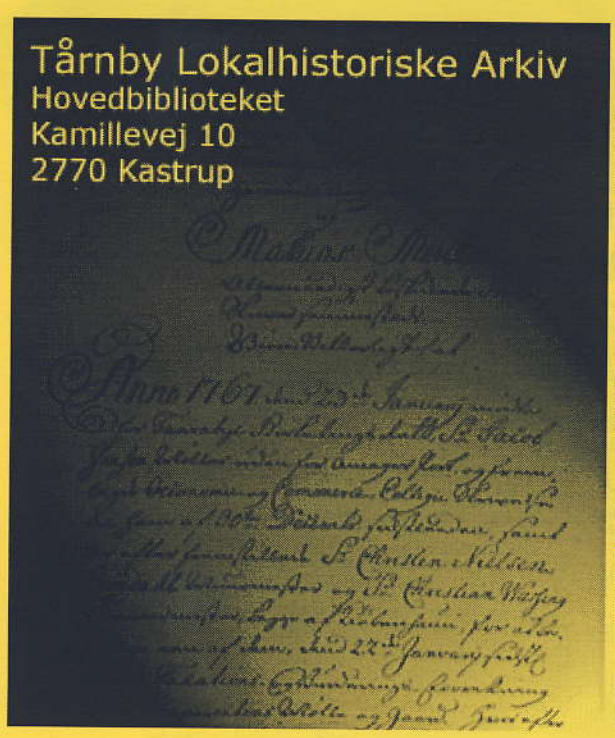

Udsnit af billeder fra hjemmesiden

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling
Kamillevej 10
2770 Kastrup
Tlf. 32 46 05 45

Åbningstider:

Mandag	16.00 - 20.00
Tirsdag	12.00 - 16.00
Fredag	12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på

Kastrupgårdssamlingen

"Midt på Amager" og **"Kastrup Glas"**

Åbent Tirsdag til søndag
14.00-17.00
Onsdag tillige
14.00-20.00

Plyssen
Amager Strandvej 350:

Permanente og skiftende udstillinger

Åbent Lørdag og søndag
13.00-16.00